

NUKAN MAAMENI YENEYII ʼBO PELE HU

Don juwoo gbalatɔmaa

A ke kaalonna da ʼtɔɔi gaa nukan ʼnei yene yiihu diɔ legbɔɔɔɔa laa, ʼtɔlinmo laa da lilaa di nwundɔɔi.

A ke ʼlɔnɛɛ nukan ʼdɔɔi gaa maane yene nuan diɔ peli kweiwoo ʼɔoi, diɔ laa di maameni la, yi di hwa ke ʼneiɔaɔɔɔn da mɔnɔ di hu, ʼɔɔ kele yenɛnuan kaa ʼɔoi.

A ke ʼtɔɔi gaa nukan ʼnei yeneyii hu ʼɔɔ maane maa ɔ kɔnwɔ, hoge nukan hwɔpa pɔnɔ hwɔ gwei ʼtɔɔɔ hemɛi ʼɔoi hu ʼneiʼtɔwɔnuan diɔ.

A ke ʼlɔiɔaa kele yepuɔ gehu ʼɔɔ maane gu hwɔɔa tɛɛɛ ʼɔoi.

A ke ʼlɔi kele hu nuan ʼɔowoo ʼɔa, ʼtɔɔi lele gaa hinaa di wɔɔ Kaalonnaa hu, yai a di wɔɔ tɛʼtɔwɔ yii lele ʼneiʼkulo, ye pɔnɔ ye di wɔɔ yii ʼnaane legbɔɔɔa laa hui.

A ke yene ʼlɔi kele da ʼɔɔɔ kɔn genei ʼɔɔ di liimu ɔ hɔɔɔ negbɔɔɔa lelei da ʼtɔɔi gaa ʼnei yene yii hu maa meni ʼɔai.

A ke gilipahio ʼtɔnɔi ti hwilɔn nukan ʼdɔɔi da ʼɔɔ legbɔɔɔa laa ʼɔɔ ge, ɔɛ yaɔɔ ke a di liimu hɔɔɛ a gbɔɔkɔ, yili ʼɔɔ a ge ʼlɔi kele diwɔɔ ʼnaakɔn gene ɔ ʼɔo yene.

Maane nuteitei, ɔ make a kpɔma yigaa di ɔɔ diɔ, maakweli, da huto ʼɔɔ da negbɔɔɔa, da ʼtɔɔi gaa nukan ʼnei yeneyii hu di hee di kpanna kenaa kele ʼɔɔ, ɔ make ʼɔeyi ɔ wɔ ʼnaawooɔ kaa lai, yili kele ʼɔɔ gei yene bilibili gemei ʼɔɔ ʼnaakɔn genei ʼnei zea kaa Amɔlik ʼlɔi hui, ɔ ʼdɔn ʼɔaa ʼnei laa a pɔɔ kpɔlɔ ʼɔɔ holo pou (10) gwɔlan nwaatɔnɔ pulu ʼɔun meinan yenan kɔu meihaaba (1948).

Don ʼɔoo toloo 1

Nukan gele kaa pɔɔ kaa tanɔn, yiliɔa nu kɔle maawiya pɔɔ da ʼtɔɔi gaa ʼnei yeneyii hu kepɔɔ kaalo tanɔn; di kemeni a nukan ʼɔaa geɛ hwɔkeli welikɔmaa ɔ ʼlɔ di luwai.

Don ʼɔoo veele 2

Don ʼnei huwoo kaa nukele ʼɔa tanɔn, guloju hwɔ ma ye ɔ ke a huwu meni, gu kɔɔ kepɔɔ, gu lawoo, ʼnaala meni kena ʼɔɔɔ, kilipahie huwu ʼlɔpe, nei hu yii ʼɔo pɔɔ ʼɔa, hen ʼɔɔɔɔ pɔɔ pɔ da nukaapɔɔ da zɔɔɛi, ye ɔ ke a hulonu da nenu yilipulu, ye ɔ ke ʼlɔi gaa gbɔɔa ju mun, ye ɔ ke a ʼlɔi yi gaa nii mɔlan nɔi yemu a ju mun don ʼnei huwoo kaa nukele ʼɔa tanɔn.

Don ʼɔoo zaɔa 3

Maala kaa nukele yei ɔ yeneke, ɔ legbɔɔɔa laa hɔɔɔɔ, ɔɛ gbinimaa ye kɔɔ.

Don ʼɔoo naan 4

Nuta hwa peli ʼlɛɛi lualaa hu da ʼtɔlaalaa hu, luolaa da luoyɔu hugu ʼlɔpe da kɔɛ.

Don ʼɔoo nɔɔli 5

Di hwɔ kia pai nuta mɔnɔɔoi, di hwɔ kia pai meni ʼnaanwana laai nuta ʼɔa, yi a nu kulo nulaa hu ɔɛ eye meɛkɔɛ ma.

Don ʼɔoo meida 6

Kɛɛ ʼlɔpe gele, maane nu kele ʼɔɔ kaa lonna, ɔ ke a ɔlon ʼɔaa ma.

Don ʼɔoo meihwele 7

Nu kele peliai a ge ʼtɔn niila ʼnei ʼtɔnɔ mei. Nu kele hon ʼɔɔ kaa tanɔn nukan maatɔn ʼnei liila.

Don ʼɔoo meihaaɔa 8

Maala kaa nukele yei ɔ li kititɔɔɔ pelɛ la; a gaa ye maameni ye ɔ piliju.

Don ʼɔoo meinaan 9

Di hwa nu too gahwɔ ʼna, yi ʼɔun vɔ mai. A wwalaketi di maakwiya ʼɔɔ ʼlɔiɔa gahwa meni ʼɔɔ pɔɔɔhu.

Don ʼɔoo bou 10

Maala ka nukele yei, ɔ ʼɔɔ tian makɔɔ kititɔ ʼɔɔ pelɛla, ɔɛ dian ti ɔ ke a kɔlon ʼɔaa ɔ make meni ʼlɔpee daa zenwuɔn.

Don ʼɔoo boukɔutanɔn 11

Nui ʼlɔpee da meniɔɔɔɔ laahe ʼɔɔ, meniti hwa peli kei a ʼɔn, yi ʼɔn ti hwɔ kɔlon ni ponɔna kitikepelɛ la, maakɔɔnuaan ʼnei ʼɔa.

Tɔn hwa peli nui ʼlɔpe honji menita ʼɔa yiyai meni ti kei lowai, ʼdɔn ti hwɔ ke laali; yilipulu menikei lowai ʼtɔn mɔ a laa nui ti mei, ɔ make a kwia.

Don ʼɔoo boukɔu hweele 12

Nuta hwa naa ʼlɔ mɔlan nii pɔɔ hu, ʼlɔ kpeli-kpeli, ʼnei belɛn meni hu, da gbinibɔ meni tamaa hu, naa kala pɔɔ pɔ.

Don ʼɔoo boukɔu haaɔa 13

Maala kaa nukele yei ɔ hiɔ a niibapɔɔ, ɔɛ ɔ he niibɔ kenaa ʼɔɔ ʼlɔi hu.

Maala kaa nukele yei ye peli kuloi ʼlɔi ʼlɔpe hu, ɔ make gbɔɔ ʼlɔi, ɔɛ ɔ pɔnɔ ɔ ʼna gbɔɔ ʼlɔi ti hu.

Don ʼɔoo boukɔu naan 14

Nui ʼlɔpe da ʼneiʼkɔu kpɔlu jeei, maala kaa ʼnei ɔ maakilɔ ʼlɔi takpeli hu, yiyɔn nɔiti a peli ʼnee hee mu.

Maakilɔlɔa ti hwa peli tɛɛɛi meni nɔɔn kemun gbɔɔkɔ pɔ yi hwɔ ʼɔa ʼlɔi ʼɔun ma meniɔɔɔn da kaala.

Don ʼɔoo boukɔu ʼlɔɔli 15

Maala kaa nukele yei ɔ ʼlɔi lonna hɔɔɔɔ.

Di hwa peli ʼlɔilonna kuloi nu yei hulu meni hu ɔɛ maala hwɔ ʼɔnɔ nu yei hwɔ ʼɔɔ ʼlɔilonna maahwalin.

Don ʼɔoo boukɔumeida 16

Nɛɛnu da hulonu da hɔli kpilayela da di ʼlayayela da peli heei di kepɔ guloju hwɔ ma yeke la a hugu meni, ʼlɔilon na meni, ɔɛ yala pɔɔ meni. Di pelie a di ke niiɔoo ti hu, ɔ make di tagai lowai.

Legbɔɔɔa da laana ʼɔe a hilɔtai laa ma.

Pelɛn mɔ ʼɔa a kpɔmaayi haɔɔɔma, ɔɛ maala ka ʼnei gbɔmayii ti da nɔi ʼneiʼtɔwɔ nuaan di maakɔɔn.

Don ʼɔoo boukɔumeihweele 17

Nukan ʼlɔpee ʼɔɔɔɔ hen gaa a ʼɔɔ, ɔ make g boukɔuaa kɔn ju.

Di hwa nu yee kpilan di hwɔ ʼɔɔɔɔ hen gulo ʼnei.

Don ʼɔoo boukɔumeihaaɔa 18

Nui ʼlɔpee a peli gbɔwɔ kilipahio kei, niibɔ yiiɔo pɔɔ hu. Mukulaa ʼɔa a peli niibɔ kalan gei, ɔ niibɔ yiiɔo juwu yii ʼɔo pɔɔ hu.

Don ʼɔoo boukɔumeinan 19

Maala kaa nui lōpee gāle yei ɣɔɔ kilipahie lɛ ɔ gweiwoobo, ɔ gilipuju kweli, ɔ jɔlɔbo ɔ nei nuta kpeli ɣaa diɔ kenakele yi ɲɔu hwa kɛ ju.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ 20

Maala kaa nukele yei ɔ ɣundo kɛ, ɔlɛ ɔ kpon naa liilaa hu.

Di hwa nu yee kpɔlan di hwɔ nɔ kpon ju.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔu tanɔn 21

Maala kaa nukele yei, ɔ tɔɔi hɔlɔbo ɣɔɔ loi ɲawoobo meni hu, a wala kɛ a yaa kpinii, ɔ kɛ nui a ɲee lɛmai.

Maala kaa nukele yei, ɔ koloke gahanama ɓa ɣɔɔ loi hu. Yiyɔn nuta hon bɔtlɔ hwa tɛgɛ malan ma.

Lɔilonnii kilipahia pɔlɔ ɓɔ loi ɲawoobo a kuloju. Gilipahia ti a kolon noi noi ɲaawobo nuan he luwai a kɛ a noi kwei nuan kɔle laamaawoo.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔuweelɛ 22

Nu keke kɛmeni a kponjuyii ɓo mun mɔ gɛ, yɛ kɛ kpon ninimu. Ninin ti ɓɔ maanɛ ɔ pa ɓɔ a yeelaholon; yelogeɪ, kaalonnaa, ɔlɛ meni kolon ɣa.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔu haaɓa 23

Maala kaa nukele yei ɔ kolo kɛ, ɔ niiba koloke talinmo da ɲaanɛ pɔlɔ mei; ɔ gɛ hwɔ pa kɛ a nui kolo hwɔ ma.

Nu kekolo ɓɔ maanɛ di zalama; ɔ kɛ a hulonu da nenu.

Kolokɛmun lōpee a peli kolokɛnuan maakɔɣa kpon naai; a wala keti ɔ to da hu.

Kolokɛmun nɔpee maala kaa ɲei ɔ viito, ɔ niiba pɔlɔ ɣaa kɛ. Gɛ kolo kei nowai ɲɛn ɔ kɛ a dɔɔ; ɔlɛ yilipulu ɣɔɔ hwito lowai yɛ hala ma.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔu naan 24

Maala kaa nukan ɲei ɣɔɔ yii ɔ kɛ a beliya ju, gɔloi hwɔ toa pono, yaa da nainuaan di kɛ di ɲaanɛ hu; yii hwilɔnna: kɔnɔn meni, maayilimeni, yii meni, da hali meni, bele di maameni walawala ɲei kulo meni keke ɓa.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔu lɔɔli 25

Kolo a wala kɛ ɲei, ɲɔn a pelemɔ, kolo hwaa kpe ɲei, kalanɔnnaa a jɔlɔbo, a pɔlɔ, a wala keti meni ta kpeli a pelemɔ, yi hwa peli gbɔɔmu, maala kaa ɲei yi maakpɔmaa ɔ ɓo.

Maala kaa logaa laa da lokolo di yei di kpɔmaa hɔlɔbo. Gbɔmaa ti a peli kei logele ɓa, ɔ make a welilon.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔu meida 26

Maala kaa nukele yei di juto. Juto ti hɔɣɔ hwɔ ma, yi kpo hwilɔn maakweli kɔwɔtɔɔ ɓa. Maanɛ kolo maakweli lakwɔli ɔ kɛ kena kɔle. Maanɛ lakwɔli kɛnɛ kɛɛ laa ɔ kɛ kenaa kɔle tɔwɔ, nui lɔpɛ gɛ hwaya a kɛ ɲei.

Maakweli ɣun ma ya ɓaa ɔ nukan holoon naa ɓo, ɔ dɔɔ gaa ɲɔi yɛnɛ yii hu maawiye. Ya ɓɔ maanɛ ɔ wooman, ɲɛimaa hweli, da welikɛmaa di lɔ loi kɔle lowai, huwu ɣaa kɔle lowai ɔ gɛ liila ɔ kɛ diyei.

Maala kaa a longaanuaan yei di di loni huto pɔlɔ lɛn.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔumɛihweelɛ 27

Maala kaa nukele yei ɔ geti kɛ noi ɣɔɔ tɛtɔwɔ laa kpaalɔ mei, ɔ pelima ɔ dɔlɔ kulo.

Maala kaa nukele yei belihɛn, gulohɛn, maa ɔ kɔɣɔ.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔumɛihaaɓa 28

Maala kaa nukele yei, ɔ getikɛ, yɛ dɔn ɣoonɣaa ɲei ɓo di lɛ di kpaalɔ mei.

Dɔn ɣoo bouhwweelɛ kɔu meinaan 29

Nu yaakpeli geti kaama kpɔmaa yii hu. Maahɔlɔbo gbɔmaa yii ti ɓɔ a peli ɣɔɔ nukan naa laakuloi a nele.

Tɔɔi gaa nu yei yɛnɛyii hu da ɣɔɔ legbɔɓa laa, maala keke hɔlɔboɔ ɲɛn lɔ gaama, ya ɓaa a mɔlaa diweɪ kowɔtɔi, kpɔmaa yii hu yi hulu meni hwɔ laa.

Maala ɣaa ti da legbɔɓa ɣaa ti, gɛ pɔlɔ hwa peli kei a juwu takpeli yi yɛnɛ keke puɔ gɛɓa hwɔ mo li.

Dɔn ɣoo bouhaaɓa 30

Kpɔlɔ ta kpeli hwɔ laa yi a peli dɔn ɣaa ɲei maameni piliju, yɛ nu ɣɔɔ tɔɔ gaa ɲei yɛnɛyii hu da ɣɔɔ legbɔɓa laa kuloi ɲei: yɛ ɔ kɛ a loi, a kpon, ɔ make gu tɛitei.